

BOJOVÉ SKUPINY EURÓPSKEJ ÚNIE¹

Miroslav Gutten*

RESUME

European Union battle groups development is an important part of the evolution of military capabilities of Common Security and Defence Policy (CSDP) as a component of Common Foreign and Security Policy. Article introduces EU BGs as a specific element of EU rapid response forces; it focuses on the reasons for BGs formation, substantial characteristics of the BG concept, its contribution for the EU and its member states as well as on challenges and problems with the implementation of the BG concept. Non-use of the BGs in an actual EU crisis management operation casts doubts on the BG concept itself as well as on its usability as a tool of the CSDP.

KEY WORDS: EU Battle groups, ESDP, EU rapid response forces, EU army capabilities

RESUMÉ

Tvorba bojových skupín EÚ (BG EÚ) je dôležitou súčasťou rozvoja a tvorby vojenských nástrojov Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (CSDP) ako súčasti Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ. Príspevok približuje BG EÚ ako špecifický prvok sil rýchlej reakcie EÚ, zameriava sa na dôvody vzniku bojových skupín, predstaví podstatné charakteristiky konceptu BG, ďalej poukáže na prínos BG pre EÚ a členské štáty ako aj existujúce problematické oblasti realizácie konceptu BG. Doterajšie nepoužitie bojových skupín v reálnej operácii krízového manažmentu vrhá pochybnosti na samotný koncept a význam BG EÚ ako nástroja pre CSDP.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: bojové skupiny EÚ; ESDP; sily rýchlej reakcie EÚ; vojenské spôsobilosti EÚ

* Mgr. Miroslav Gutten je interným doktorandom na Katedre medzinárodných vzťahov Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, miroslav.gutten@gmail.com.

¹ Táto štúdia vznikla vďaka podpore v rámci OP Výskum a vývoj pre projekt: Centrum excelentný so zameraním na výskum otázok národnej a medzinárodnej bezpečnosti (ITMS: 26220120010), spolu financovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Úvod²

Problematika bojových skupín EÚ (BG EÚ) je dôležitou oblasťou rozvoja a tvorby vojenských nástrojov Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (CSDP), ako súčasti Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ. Cieľom príspevku je priblížiť BG EÚ ako špecifický prvok síl rýchlej reakcie EÚ. Príspevok sa zameria na históriu a dôvody vzniku bojových skupín EÚ, predstaví podstatné charakteristiky konceptu BG, ďalej poukáže na prínos BG pre EÚ a členské štáty ako aj existujúce problematické oblasti realizácie BG. Relevanciu tejto témy pre akademický výskum na Slovensku podporuje skutočnosť, že Slovenská republika aktívne participuje na tvorbe bojových skupín a európskych vojenských spôsobilostí.

História a vznik bojových skupín EÚ

Po zavedení spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky Maastrichtskou zmluvou sa vcelku skoro ukázalo, že bez vojenských spôsobilostí nie je Európa schopná reagovať na krízové situácie v blízkosti svojich hraníc, ako aj v iných regiónoch sveta. Rozpad Juhoslávie spojený s politickou nestabilitou a krvavými vojnami zastihol Európsku úniu nepripravenú a nejednotnú. *„Ďalšia bolestivá pripomienka európskej neschopnosti konať sa naplnila na jar roku 1994 vo Rwande“* (Koivula, 2005, s. 6), kde sa odohrala genocída približne 800 000 Tutsijov. Nejednalo sa však len o bezmocnosť samotnej Európy, táto situácia vo všeobecnosti poukázala na nedostatky multilaterálnych prístupov k manažovaniu medzinárodných kríz vo svete (Koivula, 2005).

Vývoj únie až k vytvoreniu bojových skupín je výsledkom ambícií členských štátov, ako aj samotnej EÚ zohrávať na medzinárodnej scéne dôležitejšiu úlohu v bezpečnostnej a vojenskej oblasti, aj vzhľadom na svoju ekonomickú moc a pozíciu vo svete. V rámci SZBP EÚ sa začala rozvíjať jej bezpečnostná a obranná dimenzia, ktorej účelom je podporovať ciele SZBP pri napĺňaní medzinárodného mieru a bezpečnosti. Za jej zrodom stála prekvapivo iniciatíva „euroskeptickej“ Veľkej Británie s tradičným „proeurópskym“ Francúzskom. V spoločnej deklarácii zo St. Malo v roku 1998 sa dokázali dohodnúť na zámere posilnenia vojenskej dimenzie EÚ a stanovili rámec

² Autor chce poďakovať Mgr. Danielovi Domovi za konštruktívne pripomienky k pracovnej verzii príspevku.

budúcej ESDP.

Podnetom Veľkej Británie bola frustrácia z neschopnosti EÚ reagovať na krízy a snaha o preklenutie zaostávania európskych krajín vo vojensko-technologických spôsobilostiach za USA. Posilnením „vojenského ramena“ Európy sa usilovala zachovať relevantné transatlantické spojenectvo, ktoré mohlo byť rozširovaním rozdielov v spôsobilostiach (tzv. capability gap) medzi Európou a USA ohrozené (Koivula, 2005). Dlhodobý francúzsky záujem podporovať myšlienku vojensky asertívnejšej EÚ súvisí s napĺňaním tradičných francúzskych veľmocenských predstáv a bezpečnostných záujmov, ktorých má byť EÚ multiplikátorom.³ Bilaterálna iniciatíva zo St. Malo sa postupne stala európskym projektom, k čomu dopomohla ďalšia nepríjemná skúsenosť EÚ – Kosovská kríza. Tak sa *„bilaterálna iniciatíva stala európskou realitou a zmenila európsku obrannú identitu na európsku obrannú politiku, ESDP“* (Koivula, 2005, s. 10).

Počiatok snáh o vytvorenie BG je možné hľadať v roku 1999. Na najvyššej politickej úrovni v decembri 1999 Európska Rada v Helsinkách skonštatovala, že *„rýchla reakcia je dôležitým aspektom krízového manažmentu EÚ“* (The EU Battlegroups, 2007). Prijatím značne ambiciózneho Hlavného cieľa výstavby síl do roku 2003 (Headline Goal 2003) si členské štáty EÚ stanovili vojenský cieľ, ktorý mal do roku 2003 umožniť EÚ *„nasadiť rýchlo a následne udržať sily schopné plniť celú škálu Petersbergských úloh⁴ ... vrátane tých najnáročnejších, v operáciách až do úrovne armádneho zboru (up to corps level)“*, tzn. do veľkosti 15 brigád alebo 50 - 60 000 osôb. Tieto vojenské jednotky majú byť nasaditeľné do 60 dní a udržateľné v operácii aspoň 1 rok. V rámci týchto síl si členské štáty určili ambíciu *„poskytnúť menšie prvky rýchlej reakcie dostupné a nasaditeľné pri veľmi vysokej pripravenosti.“* (Headline Goal 2003, 1999). Práve táto a ďalšie nasledujúce proklamácie sa stali politickou oporou rozvoja myšlienky BG (Lindstrom, 2007).

„Helsinský proces výstavby síl pomohol nastaviť ciele pre jednotky a štáty (Headline Goal Catalogue), vytvoriť zoznam dostupných síl (Headline Force Catalogue) a identifikovať chýbajúce spôsobilosti medzi nimi (Headline Progress Catalogue)“ (Kerttunen, 2005, s. 24). Nedostatkové spôsobilosti mal podchytiť Akčný plán tvorby európskych spôsobilostí (ECAP). Podľa **Koivulu** sa

³ Bližšie ohľadom záujmov Francúzska pozri napr. Z. Brzezinsky: Veľká šachovnica. Praha: Mladá Fronta, 2007.

⁴ Petersbergské úlohy sú bližšie definované v ďalšom texte.

však veľmi skoro ukázali politické, administratívne a právne nedostatky pri naplňaní Cieľa výstavby síl do roku 2003. Dôvody spočívali v nedostatkových expedičných spôsobilostiach mnohých krajín EÚ ako aj vo vyčleňovaní tých istých národných spôsobilostí pre viaceré medzinárodné organizácie (NATO, OSN) v rovnakom čase. Podľa neho ani ECAP reálne neprispel k vytvoreniu kredibilných spôsobilostí potrebných pre krízový manažment (Koivula, 2005). To isté tvrdí **Kerttunen**, podľa ktorého „*kvantitatívne ciele Hlavného cieľa 2003 boli síce formálne v roku 2003 splnené, lenže tento plán v skutočnosti kredibilné spôsobilosti rýchlej reakcie nepriniesol*“ (Kerttunen, 2005, s. 24).

V roku 2003 prijatá Európska bezpečnostná stratégia potvrdila úsilie EÚ byť na medzinárodnej scéne aktívnejším, jednotnejším a akcieschopnejším aktérom. Konštatovala, že „*v súvislosti s novými hrozbami bude prvá línia obrany často v zahraničí*“ a zdôraznila potrebu „*transformovať* naše ozbrojené sily *na flexibilnejšie a mobilnejšie*“, čím vytvorila ďalšie predpoklady pre bojové skupiny.

Výrazný impulz v rozvoji BG priniesla iniciatíva štátov, ktoré stáli za zrodom samotnej ESDP, Francúzska a Veľkej Británie. Na bilaterálnom samite v Londýne 24. novembra 2003 prehlásili záujem rozvíjať spôsobilosti rýchlej reakcie EÚ o veľkosti bojových skupín. Ako príklad im slúžila úspešná autonómna⁵ operácia EÚ Artemis⁶ v Demokratickej republike Kongo z júna 2003, na ktorej by podľa nich mala EÚ v budúcnosti stavať (Quille, 2006). Operácia Artemis poskytla politikom reálny príklad možnosti uplatnenia rýchlej reakcie na krízu na základe požiadavky OSN a stala sa referenčným modelom pre rozvoj spôsobilostí rýchlej reakcie BG.

Veľká Británia spolu s Francúzskom udelili BG konkrétne kontúry svojim spoločným návrhom vojenského konceptu BG, ku ktorému sa vo februári 2004 pridalo ako tretí zásadný aktér európskej integrácie Nemecko. Spoločný návrh predložili všetky tri krajiny Politickému a bezpečnostnému výboru (PSC). Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy (GAERC) v marci vyjadrila podporu predmetnému návrhu rovnako ako aj ministri obrany na svojom neformálnom stretnutí v Bruseli v apríli.

Na základe zadania Vojenského výboru EÚ z marca 2004 vypracoval Vojenský štáb EÚ Koncept bojových skupín EÚ, ktorý bol schválený Vojenským výborom EÚ v júni 2004. Rozvoj bojových skupín bol tiež inkorporovaný do

⁵ Bez použitia prostriedkov a kapacít NATO.

⁶ Bližšie k operácii Artemis pozri napr. Lindstrom, 2007.

Hlavného cieľa výstavby síl do roku 2010 (Headline goal 2010), ktorý bol schválený GAERC 17. mája 2004 a v júni bol prijatý Radou EÚ. *„Cieľ výstavby síl do roku 2010 stanovuje zámery a ciele rozvoja celkových vojenských spôsobilostí EÚ, ale tiež špecificky poskytuje politické usmernenia pre rozvoj konceptu bojových skupín.“* (Kerttunen, 2005, s. 27) Do roku 2007 stanovil ambíciu „dokončiť rozvoj rýchlo nasaditeľných bojových skupín, vrátane identifikovania potrebnej strategickej prepravy, kapacít pre udržanie a vylodovanie“ (Headline Goal 2010, 2004). Prijatý Hlavný cieľ 2010 v niektorých ohľadoch zostril požiadavky na vojenské spôsobilosti krízového manažmentu EÚ oproti predchádzajúcemu Hlavnému cieľu 2003. Asi najťažšou, z hľadiska tvorby BG, bola požiadavka na spustenie operácie do 5 - 10 dní od schválenia potrebného rozhodnutia, čo bol „šibeničný“ termín v porovnaní s rokom 1999 (The Battlegroup concept, 2009).

Na neformálnom stretnutí ministrov obrany v septembri 2004 bol stanovený cieľ dosiahnuť počiatočnú operačnú spôsobilosť (Initial Operational Capability) BG do začiatku roku 2005 a dosiahnuť plnú operačnú spôsobilosť (Full Operational Capability) do roku 2007 (European Security and Defence..., 2006). Neskôr, na novembrovom stretnutí GAERC udelili členské štáty formálny súhlas pre vytvorenie sledu 13 bojových skupín, ktorých sily sa členské krajiny zaviazali generovať na Konferencii záväzkov spôsobilostí (Capability Commitments Conference) organizovanej v ten istý mesiac.

Charakteristika bojových skupín

EÚ má v súčasnosti k dispozícii civilné (politické, diplomatické, ekonomické, humanitárne), ako aj vojenské nástroje pre riešenie kríz. BG EÚ sú jednou z alternatív v rámci disponibilných vojenských nástrojov EÚ a sú nástrojom, ktorý má zabezpečiť kredibilnú a rýchlu reakciu na krízové situácie.

Vojenský koncept síl rýchlej reakcie EÚ

Základným vojenským plánovacím dokumentom pre zostavenie bojovej skupiny je Koncept BG EÚ (BG Concept). Koncept BG EÚ spolu s Národným (Maritime) a Vzdušným (Air) konceptom rýchlej reakcie tvoria konceptuálnu súčasť všeobecnejšieho a nadradenejšieho Konceptu vojenských síl rýchlej

reakcie EÚ⁷.

Koncept vojenských síl rýchlej reakcie EÚ z roku 2009⁸ rozdeľuje sily EÚ podľa schopnosti reagovať na krízy. Definuje termín „štandardná vojenská reakcia“, ktorá zodpovedá Hlavnému cieľu z Helsínk, teda nasadeniu 50 - 60 000 vojakov do 60 dní. Podľa konceptu sa nasadenie v takejto veľkej miere do 60 dní bude považovať za štandardnú vojenskú reakciu. Za „štandardný reakčný čas“ sa považuje čas 60 dní od prijatia rozhodnutia Radou EÚ o spustení operácie do začatia operácie v priestore operácie. Koncept zavádza tiež pojem „vojenská rýchla reakcia“, ktorá je definovaná ako akcelerácia celkového prístupu, ktorý zahŕňa súvisiace opatrenia a akcie v presne špecifikovaných oblastiach s cieľom umožniť okamžitú a rozhodujúcu vojenskú reakciu na krízu. Vojenský „rýchly reakčný čas“ je od 5 do 30 dní od prijatia dokumentu Konceptu krízového manažmentu do začatia operácie v priestore operácie (EU Military rapid response concept, 2009).

Rýchlosť reakčného času je priamo závislá od úrovne pripravenosti (readiness) jednotiek, takže sily, ktoré majú byť súčasťou štandardnej reakcie, majú nižšiu úroveň pripravenosti ako sily, od ktorých sa vyžaduje rýchla reakcia. Ako je uvedené podrobnejšie v nasledujúcom texte, u BG EÚ je vojenský reakčný čas max. do 15 dní od prijatia konceptu krízového manažmentu do začatia operácie v priestore operácie, pričom stupeň pripravenosti pre rozličné elementy BG je od 5 do 10 dní. V zásade je možné uzavrieť, že EÚ má z hľadiska reakčného času k dispozícii vojenské sily štandardnej reakcie a rýchlej reakcie, pričom BG majú reakčný čas ešte kratší.

Koncept, definícia a zloženie bojových skupín

Cieľom Konceptu BG EÚ je *„poskytnúť konceptuálny základ pre prípravu, poskytnutie (provision), použitie bojových skupín s cieľom vedenia vojenských operácií krízového manažmentu pod vedením EÚ, ktoré vyžadujú rýchlu reakciu“* (EU Battlegroup Concept, 2007, s. 6-7). Podľa Konceptu BG EÚ je BG definovaná ako *„špecifická forma prvkov rýchlej reakcie⁹“*. BG sú *„najmenšie*

⁷ Pozemný (land) koncept rýchlej reakcie nebol doposiaľ prijatý.

⁸ Koncept z roku 2009 nahradil Vojenský koncept rýchlej reakcie z roku 2003.

⁹ Prvky rýchlej reakcie sú definované ako *„súbory síl a spôsobilostí, môžu byť kombinované alebo spoločné, prispôbované pre konkrétne úlohy, vo veľmi vysokej pripravenosti (dostupné a nasaditeľné okamžite (at short notice)), buď ako súčasť celkových síl (ako napríklad prostriedky síl), alebo na vykonanie naliehavej operácie malého rozsahu samostatne (self-contained).“* (EU Military Rapid Response Concept, 2003, s. 6)

vojensky efektívne, kredibilné, rýchlo nasaditeľné, koherentné balíky síl schopné samostatných operácií alebo pre vstupnú fázu väčších operácií“ (EU Battlegroup Concept, 2007, s. 7). Jedná sa vlastne o najmenší balík vojenských síl, ktorý je schopný samostatnej operácie a pôsobenia ako predvstupová sila (Lindstrom, 2007).

Čo sa týka zloženia BG, ich štruktúra nie je fixne stanovená. Existuje všeobecný generický rámec, podľa ktorého by BG mala mať centrálné jadro, pozostávajúce z mnohonárodných bojaschopných pozemných síl o veľkosti práporu, pričom tie by mali mať vlastnú podporu a prvky bojového zabezpečenia. Počet BG tak dosahuje približne 1500 osôb. Celý balík síl BG (BG package) zahŕňa tiež veliteľstvo síl (FHQ) a operačné a strategické prostriedky (enablers), akými sú strategická preprava a logistika. Spolu s veliteľstvom síl a týmito prostriedkami môže veľkosť celého balíka dosahovať až do 2500 osôb.

Bojové skupiny sú tvorené ako mnohonárodné balíky síl, ktoré sú vedené tzv. rámcovou krajinou (framework nation), alebo ich môže poskytnúť aj jednotlivá krajina sama¹⁰. Do tvorby síl bojovej skupiny môžu prispievať tiež nečlenské krajiny EÚ¹¹. *„Pre tie členské krajiny, ktoré nie sú schopné prispievať do BG, alebo pre tie, ktoré majú záujem poskytnúť príspevky navyše, sa vytvára databáza doplnkových spôsobilostí (niche capabilities), ktoré pre BG predstavujú akúsi pridanú hodnotu“* (Quille, 2006, s. 7).

Súčasťou balíka bojovej skupiny je veliteľstvo síl, ktoré je spolu s BG nasadzované priamo v priestore operácie. Služi ako *„základňa pre operácie a zabezpečuje velenie a riadenie jednotiek v priestore operácie“* (Lindstrom, 2007, s. 23). Veliteľstvo síl sa uspôsobuje podľa požiadaviek operácie, nemá teda fixnú štruktúru. Je potrebné povedať, že operačné veliteľstvo (OHQ), ktoré nesie zodpovednosť za *„vojensko-strategické plánovanie a výkon operácie“* (European Union Battle Group Manual, 2007, s. 15) sa nepovažuje za súčasť balíka BG. Pred uvedením do pohotovosti BG však musí byť určené a je nadradeným veliteľstvom pre FHQ. V súčasnosti je možné aktivovať pre prípadnú operáciu päť národných operačných veliteľstiev¹², ktoré sú k dispozícii pre EÚ. Na základe dohôd Berlín plus je tiež možné aktivovať operačné

¹⁰ Jedná sa skôr o výnimku z pravidiel.

¹¹ Prikladom môže byť nordická BG, ktorej súčasťou bolo Nórsko.

¹² Jedná sa o národné veliteľstvá v nasledujúcich krajinách: Veľká Británia, Francúzsko, Nemecko, Taliansko a Grécko.

veliteľstvo pre operácie BG aj na veliteľstve SHAPE v Bruseli, prípadne tiež operačné centrum EÚ (Lindstrom, 2007). Veliteľa operácie (Operation Commander) menuje Rada EÚ a k jeho právomociam patrí tiež možnosť upraviť riadiace a veliteľské štruktúry, ako aj zloženie BG podľa špecifických požiadaviek operácie (The EU Battlegroups, 2007).

Nasaditeľnosť a udržateľnosť bojových skupín

Keďže sa jedná o sily rýchlej reakcie, bojové skupiny sú nasaditeľné vo veľmi rýchlom čase. BG majú byť nasaditeľné v mieste operácie do 15 dní od schválenia konceptu krízového manažmentu (crisis management concept) Radou EÚ. Koncept krízového manažmentu *„v detailnejšej podobe rozpracováva všeobecné ciele EÚ pre výkon operácie“* (Lindstrom, 2007, str.19). Rada EÚ by mala prijať rozhodnutie o spustení operácií do 5 dní od schválenia konceptu krízového manažmentu. Následne do desiatich dní by už mali byť bojové skupiny nasadené v mieste operácie a byť pripravené plniť požiadavky operácie. Udržateľnosť BG je plánovaná do 30 dní v mieste operácie, pričom táto doba môže byť predĺžená na 120 dní v prípade, ak sú BG náležite dozásobené (EU Battlegroup Concept, 2007).

Krajiny poskytujú BG na rotačnom princípe v polročnom intervale. Počiatočnú operačnú spôsobilosť dosiahli BG v januári 2005. To znamená, že v danom polroku mala EÚ k dispozícii v pohotovosti jednu bojovú skupinu. Tento cieľ bol splnený poskytnutím príspevkov do bojových skupín Veľkou Britániou a Francúzskom v prvom polroku a Talianskom v druhom polroku 2005 (QUILLE, 2006).

Plnú operačnú spôsobilosť dosiahli bojové skupiny EÚ 1. januára 2007. To znamená, že EÚ má od tohto dátumu k dispozícii v každom polroku v pohotovosti 2 bojové skupiny a teda aj *„schopnosť vykonávať dve súbežné operácie rýchlej reakcie o veľkosti bojových skupín, vrátane schopnosti spustiť obe tieto operácie takmer súčasne“* (Declaration on European military capabilities, 2004).

Úlohy a operácie bojových skupín

V Hlavnom celi 2010 si EÚ stanovila ambíciu odpovedať *„rýchlou a rozhodnou akciou pri použití úplne koherentného prístupu do celého spektra operácií krízového manažmentu“*, ktoré sú definované Amsterdamskou zmluvou (článok 17.2 Zmluvy o EÚ) a Európskou bezpečnostnou stratégiou. BG ako

element síl rýchlej reakcie môžu byť nasadzované v celom spektre úloh definovaných spomenutými dokumentmi. Petersbergské úlohy uvedené v článku 17.2 zahŕňajú „humanitárne a záchranné úlohy, úlohy udržiavania mieru a úlohy bojových síl v krízovom manažmente vrátane peacemakingu“ (Amsterdam Treaty, 1997). Európska bezpečnostná stratégia rozšírila spektrum misií o „spoločné operácie odzbrojovania, podporu tretích krajín v boji proti terorizmu a reformu bezpečnostného sektora“ ako súčasť aktivít budovania inštitúcií (Európska bezpečnostná stratégia, 2003).

V súčasnosti platná Lisabonská zmluva preformulovala a doplnila doterajšie úlohy. Tieto misie zahŕňajú „spoločné operácie odzbrojovania, humanitárne a záchranné misie, misie vojenského poradenstva a vojenskej pomoci, misie na predchádzanie konfliktom a na udržiavanie mieru, misie bojových síl v rámci krízového manažmentu vrátane misií na opätovné nastolenie mieru (peacemaking) a stabilizačných operácií po ukončení konfliktu. Všetky tieto misie môžu prispievať k boju proti terorizmu, vrátane podpory tretích krajín v boji proti terorizmu na ich územiach“ (Lisabonská zmluva, 2007).

„Ďalšie usmernenia pre plánovačov ohľadom potenciálnych misií BG EÚ môžu byť vyvedené z piatich ilustratívnych scenárov použitia síl, použitých pre [účel vytvorenia] Katalógu požiadaviek síl 2005“ (Lindstrom, 2007, str. 17). „Tieto scenáre neboli vypracované na mieru schopnostiam BG, ale sú zamerané na plnenie plného rozsahu hlavných cieľov budovania síl EÚ“, pričom „hodnota týchto scenárov spočíva v tom, že evokujú špecifické typy úloh a operácií“ (Kulišek, 2009a, s. 32). Týchto 5 scenárov je nasledovných: prevencia konfliktov, oddelenie bojujúcich strán silou, stabilizácia, rekonštrukcia a vojenské poradenstvo tretím krajinám, evakuačné operácie a asistencia humanitárnym operáciám.

BG by mali byť schopné pôsobiť v celom spektre operácií a musia byť schopné realizovať bojové operácie aj v extrémne nepriateľskom prostredí. Použitie bojových skupín v operáciách má byť predovšetkým na základe mandátu OSN, čo však nie je nevyhnutnou podmienkou. Takýmto typom operácie môže byť napr. urgentná evakuácia občanov EÚ z krízovej oblasti.

Vzhľadom na prebiehajúcu fázu potenciálnych kríz, môžeme podľa **Kuliška** identifikovať prinajmenšom 3 kategórie potenciálnych operácií BG. Po prvé, premost'ovacie operácie, keď BG môžu byť použité ako premost'ovacie vojenské sily na podporu vojsk, ktoré sa už nachádzajú v priestore operácie. Po druhé, operácie rýchlej reakcie na vytvorenie miesta počiatočného vstupu, keď

BG môžu byť použité ako sila na vytvorenie a zabezpečenie počiatočného vstupu do priestoru operácie, pred nasadením hlavného operačného zoskupenia síl. Po tretie, samostatné operácie, ako operácie v obmedzenom rozsahu, vyžadujúce rýchlu reakciu (Kulíšek, 2009a).

Čo sa týka potenciálneho miesta nasadenia BG, vzdialenosť ich operácie v podstate nie je limitovaná a teda môžu byť nasadené prakticky kdekoľvek na svete.¹³ I keď BG môžu byť nasaditeľné kdekoľvek na svete, najpravdepodobnejším kontinentom, kde budú reálne nasadené, bude Afrika. I keď *„oficiálne to nie je stanovené v žiadnom dokumente, Afrika je považovaná za hlavný operačný priestor pre Európsku bezpečnostnú stratégiu, a teda aj pre BG EÚ“* (Koivula, 2005). Ich spôsobilosti môžu byť vhodné predovšetkým pri zaisťovaní bezpečnosti v zlyhávajúcich štátoch, čo tiež robí Afriku ako najpravdepodobnejší priestor nasadenia BG.

Rozhodovací proces a financovanie bojových skupín

O spustení operácie prostredníctvom BG rozhoduje Rada EÚ do 5 dní od schválenia konceptu krízového manažmentu. Ten tiež schvaľuje Rada EÚ. Na vyslanie národných jednotiek je nutný súhlas príslušnej vnútroštátnej inštitúcie (či už parlamentu, alebo vlády), na základe ústavných postupov každej krajiny. Jednoducho povedané, o vyslaní národných jednotiek do operácií EÚ z dôvodu účasti ich vlastného prvku v BG, ktorá je pohotovostnom režime, rozhodujú členské štáty na základe svojich vlastných vnútroštátnych predpisov.

Spôsob financovania operácií BG je rovnaký ako financovanie ostatných vojenských operácií EÚ. Spoločné náklady (napr. veliteľstvá) sú rozdelené medzi členské štáty podľa veľkosti hrubého národného produktu krajiny, pričom všetky ostatné výdavky si hradia členské štáty (EU Battlegroups, 2005). To napr. znamená, že výdavky rámcovej krajiny na prípravu, pohotovosť a nasadenie sú v rámci danej BG väčšie oproti ostatným prispievajúcim krajinám.

Príprava a certifikácia bojových skupín

Zodpovednosť za prípravu a výcvik svojich jednotiek do BG nesú členské štáty. Cieľom výcvikového procesu je *„splniť požadované štandardy a kritériá,*

¹³ V literatúre sa tiež často uvádza rádius nasadenia BG 6000 km od Bruselu, ktorý slúži ako základ pre vojenské plánovacie účely. Bližšie k tejto otázke pozri (Lindstrom, 2007, s. 19).

s cieľom vytvoriť bojaschopnú silu, schopnú vykonávať celé spektrum operácií BG“ (EU Battlegroup Preparation Guide, 2008, s. 11). Súčasťou výcviku sú pravidelné cvičenia rôznych elementov BG na viacerých úrovniach, vrátane mnohonárodných.

„Aby mohla byť BG EÚ zaradená do fázy pohotovosti, musí prejsť procesom hodnotenia a certifikácie v súlade s vopred stanovenými kritériami“ (Kulíšek, 2009b, str.11). Proces certifikácie umožňuje zhodnotiť, či posudzované jednotky dosahujú požadovanú úroveň pre plnenie úloh operácie. Štandardy a kritériá, na základe ktorých prebieha certifikačný proces, zahŕňajú nasledovné oblasti: dostupnosť, použiteľnosť a nasaditeľnosť, pripravenosť, flexibilitu, prepojitelnosť, udržateľnosť, odolnosť, zdravotnícke zabezpečenie a interoperabilitu (EU Battlegroup Preparation Guide, 2008).

Je potrebné rozlišovať certifikáciu jednotiek, ktorými do BG prispievajú jednotlivé členské štáty a certifikáciu celého balíka síl BG ako celku. Za certifikáciu vlastných jednotiek nesú zodpovednosť krajiny, ktoré ich do BG poskytujú. Za certifikáciu BG ako celku nesie zodpovednosť rámcová krajina. Vojenský výbor EÚ za pomoci Vojenského štábu EÚ celý certifikačný proces monitoruje (Williams, 2007).

Vzhľadom na skutočnosť, že väčšina členských štátov EÚ je zároveň členskou krajinou NATO, prispievajúcim krajinám do BG sa odporúča, aby sa spoliehali na existujúce štandardy NATO s cieľom podpory interoperability a zabránenia zbytočným duplikáciám (Lindstrom, 2005). V prípadoch, kedy je to možné a realizovateľné, by certifikačná procedúra mala zodpovedať certifikačnej procedúre NATO.

Generovanie síl pre bojové skupiny

Generovanie síl pre BG je v réžii členských štátov, pričom tie sú zodpovedné za kompletnosť balíka síl BG. Členské štáty sú tiež zodpovedné za zabezpečenie operačných a strategických prostriedkov pre daný polrok pohotovosti. Keďže štruktúra BG nie je fixne stanovená (okrem spomínaného generického zloženia), poskytuje členským krajinám dostatočnú flexibilitu pre vytvorenie ich vlastných súborov síl (The EU Battlegroups, 2007). Takýto proces umožňuje členským krajinám prispievať spôsobom, ktorý je pre nich najpriateľnejší, čo zvyšuje ich ochotu prispievať do síl rýchlej reakcie a zabezpečuje sa tiež dostatočný rozsah spôsobilostí pre úniu ako celok.

Členské štáty ponúkajú svoje príspevky pre BG na tzv. koordinačných konferenciách BG (BGCC), ktorým predsedá Vojenský štáb EÚ. Tieto sa konajú v šesťmesačných intervaloch, väčšinou v mesiacoch máj a november. Je na rozhodnutí štátov, ktoré jednotky a v ktorom polroku sú ochotné poskytnúť. Posledná BGCC sa konala v októbri 2009. Potvrdila, že do konca roku 2011 budú polročné obdobia pohotovosti BG naplnené (Council conclusions on ESDP, 2009).¹⁴

Ambície a prínos konceptu bojových skupín

V rámci stanovených cieľov spôsobilostí a strategicko-politických ambícií BG naplňajú predstavy vojenských plánovačov a európskych politikov. Implementačná správa Európskej bezpečnostnej stratégie z decembra 2008 pozitívne zhodnotila doterajší prínos BG konštatovaním, že „vďaka bojovým skupinám ... sa zvýšila [európska] schopnosť rýchlej reakcie“ (Správa o vykonaní Európskej bezpečnostnej stratégie, 2008). Znamená to, že BG sú prínosom pre EÚ tým, že rozširujú priestor pre efektívne a rýchle konanie v krízových situáciách a tým zvyšujú akcieschopnosť EÚ na medzinárodnej scéne.

Súčasný parametre konceptu BG z neho robia nástroj na podporu - po prvé „preventívneho angažovania“ EÚ tým, že BG poskytujú rýchlu reakciu a sú fakticky nasaditeľné kdekoľvek na svete a - po druhé „efektívneho multilateralizmu“ tým, že použitie BG na premostňovacie operácie ako „výpomoci“ v operáciách krízového manažmentu iných medzinárodných organizácií (OSN, AÚ) vyžaduje efektívnu mnohostrannú spoluprácu. Rovnako relatívne krátka doba nasadenia (maximálne 120 dní) BG nastoľuje otázku následných síl (follow-on forces) a potrebu spolupráce s ich poskytovateľom (OSN či inou medzinárodnou organizáciou).

Z hľadiska rozvoja vojenských kapacít, sú BG EÚ považované za katalyzátor rozvoja spôsobilostí EÚ a podporujú transformáciu ozbrojených síl členských štátov. Vo vzťahu k silám rýchlej reakcie NATO (NRF), BG rozširujú

¹⁴ Slovenská republika prispela do spoločnej Česko-slovenskej bojovej skupiny počtom 422 osôb a množstvom techniky v samostatných jednotkách v druhej polovici roka 2009. Jednalo sa doposiaľ o najväčší a najnáročnejší príspevok SR do Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (Česko-slovenská bojová..., 2009). V súčasnosti, teda v prvej polovici roka 2010, Slovenská republika prispieva do spoločnej Poľsko-nemecko-lotyško-slovensko-litovskej bojovej skupiny, ktorej rámcovou krajinou je Poľsko. Slovenský príspevok tvorí 347 vojakov. (Bojová skupina so..., 2010)

súbor síl vysokej pripravenosti, ktoré i keď sú dostupné pre EÚ, môžu byť použiteľné tiež pre NRF (EU Battlegroups, 2005). Z pohľadu krajín, ktoré už disponujú expedičnými schopnosťami, podporou BG a teda schopností EÚ vykonávať rýchle expedičné operácie v zahraničí, dochádza k rozširovaniu priestoru pre zdieľanie nákladov (burden sharing) medzi členskými krajinami (EU Battlegroups, 2005). BG sú rovnako nástrojom posilňovania vojenskej spolupráce medzi členskými štátmi a prispievajú k zvyšovaniu interoperability.

Je však potrebné povedať, že žiadna BG nebola doposiaľ aktivovaná a nebola reálne v žiadnej operácii nasadená. Preto na hodnotenie skutočného výkonu BG v mieste operácie je priskoro.

Výzvy a problémy bojových skupín

Proces tvorby BG nie je celkom hladký a bezproblémový. V rámci procesu výstavby BG a ich možného nasadenia vyvstáva množstvo otázok, či skôr výziev, ktoré bude potrebné vyriešiť a prekonať. Tieto by sme mohli rozdeliť na politické, operačné a konceptuálne. Za politické výzvy môžeme považovať také, ktoré súvisia s rozhodovacím procesom, politickou vôľou a motiváciou, operačné problémy poukazujú predovšetkým na problémy a riziká pri tvorbe BG v praxi a konceptuálne výzvy poukazujú na otázku, či súčasné parametre konceptu BG nie sú v konečnom dôsledku prekážkou ich budúcej použiteľnosti.

Politické výzvy

Politické výzvy by sme mohli rozdeliť na otázky týkajúce sa vzťahu BG k Silám rýchlej reakcie NATO (NRF) a otázky súvisiace s politickou ochotou členských krajín vyslať, či nevyslať BG do operácií krízového manažmentu.

Čo sa týka vzťahu BG EÚ k NRF NATO, tieto môžu mať viacero rozmerov a predstavujú špecifické výzvy pre BG. Zásadnou otázkou je, či BG sú konkurenciou pre NRF a dochádza k zbytočným duplicitám, alebo sa oba koncepty vzájomne dopĺňajú. Ako bolo povedané vyššie, výcvik a certifikácia BG je tam, kde to je len možné, realizovaná podľa štandardov NATO, čiže vzniknuté sily pre BG sú viac-menej použiteľné aj pre účely NRF, rovnako účel (úlohy a operácie) oboch síl rýchlej reakcie je podobný a teda aj schopnosti tieto úlohy plniť. Niektoré členské krajiny sa držia princípu „jedného súboru síl“, ktoré poskytujú tak pre potreby NATO, ako aj EÚ. Ale na druhej strane, keďže sa jedná o ten istý súbor síl, v prípade potreby ich nasadenia tieto krajiny nie sú schopné prispievať pre obidve organizácie v rovnakom čase a teda NATO a EÚ

si môžu vzájomne konkurovať. Krajiny preto prispievajú do rotácií NRF a BG v rozličnom období, aby sa tieto príspevky neprekrývali. Lenže alternatíva plniť dva podobné záväzky môže v časoch nedostatku finančných zdrojov zvyšovať tlak na určenie priorít medzi oboma organizáciami.

Druhá skupina problémov sa prejavuje v dilemách tých, ktorí musia vykonávať politické rozhodnutia o použití BG. U síl rýchlej reakcie je v porovnaní so štandardným nasadením jednotiek riziko nasadenia vyššie, čo pripúšťa aj samotný vojenský koncept síl rýchlej reakcie. S mierou rizika súvisí aj možnosť dosiahnutia výsledku, ktoré sa pri zvyšovaní rizika stáva viac neistým. To môže znásobiť rozhodovacie dilemy politikov o vyslaní BG do operácie a znížiť ochotu politikov BG využiť. Systém nasadzovania do pohotovosti môže tiež ovplyvniť politickú vôľu nasadiť BG. Predovšetkým takým spôsobom, že sa jednotlivé členské krajiny na prelome období rotácie môžu usilovať, zdržať alebo urýchliť rozhodnutie o vyslaní tak, aby sa nasadeniu vyhli ich jednotky (Kulišek, 2009a).

Operačné výzvy

Podľa **Lindstroma** sa operačné výzvy BG týkajú otázok štandardov, certifikácie a výcviku, rozhodovacích procesov a nasaditeľnosti. Podľa neho súčasný systém štandardov, certifikácie a výcviku je pre členské štáty síce flexibilný, ale prílišná flexibilita môže negatívne ovplyvniť úroveň interoperability, či už v rámci konkrétneho balíka BG, alebo medzi rôznymi BG navzájom. Čo sa týka rozhodovacích procesov, **Lindstrom** vidí možné problémy predovšetkým v skutočnosti, že pri nasadzovaní BG tieto musia byť nasadené do 10 dní od prijatia rozhodnutia o začatí operácie Radou EÚ. To predpokladá prijatie celej škály nasledovných dokumentov¹⁵, čo môže predstavovať závažné časové problémy. Ďalším problémom môže byť podľa neho vnútroštátny proces rozhodovania na úrovni členských krajín, ktoré musia rozhodnúť o vyslaní svojich jednotiek. V týchto prípadoch môžu vyslanie BG komplikovať predovšetkým právne postupy a rýchlosť schvaľovacieho procesu. Závažnou výzvou, ktorej BG čelia, je podľa neho otázka nasaditeľnosti. Vzdialenosť, miesto operácie, požiadavky na nasadenie a krátkosť času, sú hlavné atribúty,

¹⁵ V tejto práci sme sa rozhodovaciemu procesu pri vysielaní BG do operácie nevenovali celkom podrobne, preto tieto dokumenty v práci neboli bližšie analyzované. Jedná sa o nasledovné dokumenty: Vojensko-strategické možnosti (military strategic options), vojenské nariadenia (military directive), koncept operácie, operačný plán, pravidlá použitia sily.

ktoré stanovujú požiadavky na logistiku (Lindstrom, 2007, s. 27 - 46). Strategická preprava, vzdušná alebo námorná je prioritnou oblasťou, ktoré garantujú expedičnosť síl. Sú ale oblasťou, ktorá je mimoriadne finančne náročná a v prípade BG sa jedná o skutočný problém¹⁶.

Konceptuálne výzvy

BG doteraz neboli použité v žiadnej operácii krízového manažmentu EÚ. V tejto súvislosti vyvstáva otázka, či sa náhodou nejedná o problém samotného konceptu. Či jeho parametre, reflektujúce vzorovú operáciu Artemis, nie sú skôr prekážkou použitia BG. Či je ich veľkosť dostačujúca, či doba možného nasadenia nie je príliš krátka a teda či následné sily (follow-on forces) budú vygenerované dostatočne rýchlo, alebo či riziko ich nasadenia nie je v niektorých prípadoch priveľké. Napr. podľa **Koivulu**, BG „*predstavujú vcelku miernu vojenskú silu, čo v konečnom dôsledku môže znamenať, že BG nemusia byť ideálnym nástrojom pre krízový manažment*“ (Koivula, 2005, str. 17).

Skutočnosť, že BG neboli nasadené, vedie niektoré krajiny k preskúmaniu možností, ako BG nejako využiť aj mimo existujúceho rámca konceptu BG. Švédsko počas svojho predsedníctva EÚ (druhá polovica roku 2009) iniciovalo politickú diskusiu medzi členskými krajinami s cieľom zvýšiť flexibilitu a použiteľnosť BG. Navrhlo, aby koncept BG umožňoval aj nasadenie BG mimo rámca scenárov rýchlej reakcie, konkrétne aby „*BG mohli byť použité ako „záplata“ (gap filler) pre nedostatkové spôsobilosti a personál v existujúcich operáciách*“ (ESDP and the Swedish EU..., 2009, 11).

Prijatím dokumentu Zvyšovanie flexibility a využiteľnosti BG EÚ Radou EÚ v novembri 2009 bol čiastočne zohľadnený švédsky návrh. Dokument nereviduje platný Koncept BG, avšak umožňuje, aby za určitých výnimočných podmienok bolo možné použiť elementy BG aj na iné situácie, než striktné na rýchlu reakciu EÚ (The Swedish Presidency and..., 2009), teda mimo rámca konceptu BG. Zdôrazňuje ale, že „BG sa nesmú stať bežnou „záplatou“ pri generovaní síl“ (Increasing the Flexibility and Usability of the EU Battlegroups, 2009).

¹⁶ Bližšie pozri napr. Lindstrom, 2007 a Kulíšek, 2009a.

Záver

Nepoužitie BG v skutočnej operácii krízového manažmentu môže spochybniť samotnú opodstatnenosť existencie BG ako nástroja rýchlej reakcie EÚ. EÚ má k dispozícii inštrument, ktorý z rozličných dôvodov „nechce“ alebo „nemôže“ použiť. Na druhej strane BG ako katalyzátor rozvoja európskych spôsobilostí a prostriedkov transformácie ozbrojených síl členských krajín EÚ (predovšetkým krajín východnej Európy) plnia svoj účel. Lenže nevyužitie spôsobilostí, ktoré pri tvorbe BG členské krajiny nadobudli, by bolo

nedostatočným využitím vynaložených finančných prostriedkov, ako aj samotných schopností, ktoré má EÚ aktuálne k dispozícii. Nateraz, členské krajiny sa dohodli na určitom kompromise. Čas ale ukáže, či táto zmena bude prínosná a nebude len úvodným tónom v „labutej piesni“ BG.

Literatúra:

Amsterdam Treaty. (Consolidated Version Of The Treaty On European Union) 1997. EÚ. Dostupné na internete:

<http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/dat/11997M/htm/11997M.html#0145010077>

Battlegroups. [online] 2009. © Assembly of the WEU. Assembly Fact Sheet č. 12. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete: http://www.assembly-weu.org/en/documents/Fact%20sheets/12E_Fact_Sheet_Battlegroups.pdf?PH_PSESSID=edd9d1dcd765035ddd43361b131e2a54

Bojová skupina so Slovenskom je už v pohotovosti. [online] 2010. © Euractiv.sk. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete: <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/bojova-skupina-so-slovenskom-je-uz-v-pohotovosti-014236>

Council conclusions on ESDP; [online] 2009. © Council of EU. 2974th External Relations Council meeting Brussels, 17 November 2009. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/esdp/111274.pdf

Česko-slovenská bojová skupina EÚ pripravená na nasadenie. [online] 2009. © OS SR. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete:

<http://www.mil.sk/index.php?ID=7202>

Declaration on European military capabilities. 2004. Military Capability Commitment Conference, Brussels. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/MILITARY%20CAPABILITY%20COMMITMENT%20CONFERENCE%2022.11.04.pdf>

DEJONG, R. W. 2009. *Missions And Challenges Of The European Battlegroups*. Philadelphia: USAWC Strategy Research Project, 2009. s. 28 Dostupné na internete: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA500622&Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf>

ESDP and the Swedish EU Presidency. [online] 2009. © ISIS Europe, European Security Review, č. 47. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete: http://www.isis-europe.org/pdf/2009_esr_80_esr47-dec09.pdf

EU Battlegroup Concept. 2007. Council of EU, Brussels. Dostupné na internete: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st13/st13618-ex01.en06.pdf>

EU Battlegroup Preparation Guide. 2008. European Union Military Staff, Brussels; Dostupné na internete:

<http://www.parliament.uk/deposits/depositedpapers/2009/DEP2009-0357.doc>

EU Battlegroups. [online] 2005. Letter from Rt Hon Geoffrey Hoon MP, Secretary of State, Ministry of Defence to the Chairman. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete:

<http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldselect/ldcom/16/16100.htm>

EU Concept for Force Generation. 2008. European Union Military Staff, Brussels; Dostupné na internete:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st10/st10690.en08.pdf>

EU Military Rapid Response Concept. 2003. Council of EU, Brussels; Dostupné na internete: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/03/st05/st05641-ex01.en03.pdf>

EU Military Rapid Response Concept. 2009. European Union Military Staff, Brussels; Dostupné na internete:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st05/st05654.en09.pdf>

European Security and Defence Policy: Developments Since 2003. [online] 2006. London: UK Parliament, Research Paper 06/32. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete:

<http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2006/RP06-032.pdf>

European Union Battle Group Manual. 2007. Brussels: FINABEL, Finabel StudiesT.37.R.

Európska bezpečnostná stratégia. 2003. Council of EU, Brussels. Dostupné na internete:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIISK.pdf>

Headline Goal 2003. 1999. Council of EU. Dostupné na internete:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Helsinki%20Headline%20Goal.pdf>

Headline Goal 2010. 2004. Council of EU. Dostupné na internete:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf>

Increasing the Flexibility and Usability of the EU Battlegroups. 2009. Council of EU, Brussels. Dostupné na internete:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st15/st15336.en09.pdf>

KERTTUNEN M. 2005. The Concept. In Kerttunen, M. et al.: *EU Battlegroups - Theory and Development in the Light of Finnish-Swedish Co-operation*. Helsinki: Department of Strategic and Defence Studies, 2005. 106 s. ISBN 951-25-1590-3.

KOIVULA, T. 2005. EU Battlegroup: The Big Picture. In Kerttunen, M. et al.: *EU Battlegroups - Theory and Development in the Light of Finnish-Swedish Co-operation*. Helsinki: Department of Strategic and Defence Studies, 2005. 106 s. ISBN 951-25-1590-3.

KULÍŠEK, J. 2009a. Nasaditeľnosť Battle Groups EU do operácií ESDP. In *Vojenské rozhledy*, roč. 18/50, 2009, č.1. ISSN 1210-3292, s. 31-58.

KULÍŠEK, J. 2009b. Hodnocení a certifikace CZE/SVK Battle Group EU. In *Vojenské rozhledy*, 2009, roč. 18/50, č.2. ISSN 1210-3292, s. 11-41.

LINDSTROM, G. 2007. *Enter the EU Battlegroups*. Paris: EUISS, 2007. 94 s. ISBN 978-92-9198-106-9.

Lisabonská zmluva (Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie). 2007. EÚ. Dostupné na internete: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2008:115:SOM:SK:HTML>

MÉRAND, F. 2008. *European Defence Policy. Beyond the Nation State*. New York: Oxford University Press, 2008. 198 s. ISBN 978-0-19-953324-4.

QUILLE, G. 2006. *The EU Battlegroups*. Brussels: Directorate-General for External Policies of the Union, Directorate B. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/sede/dv/sede030909notebattlegroups/_sede030909notebattlegroups_en.pdf

QUILLE, G. 2008. *The Lisbon Treaty and its Implications for CFSP/ESDP*. Brussels: Directorate-General for External Policies of the Union, Directorate B. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/200805/20080513ATT28796/20080513ATT28796EN.pdf>

Správa o vykonaní Európskej bezpečnostnej stratégie. 2008. Council of EU, Brussels. Dostupné na internete:

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/SK/reports/104649.pdf

The Battlegroup concept. [online] 2009. © Swedish Armed Forces. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete: <http://www.mil.se/en/Organisation/Units-on-standby/Nordic-Battlegroup/The-Battlegroup-concept/>

The EU Battlegroups. [online] 2007. © Council of EU. ESDP Newsletter, č. 3. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/ESDP_3_final.pdf

The Swedish Presidency and the ESDP. [online] 2009. © Assembly of the WEU. Speech by State Secretary Håkan Jevrell at the 57th Plenary Session. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete: http://www.assembly-weu.org/en/documents/Discours_57_session/Address_JEVRELL_EN__Dec2009.pdf?PHPSESSID=f3137d60

WILLIAMS, T., MESSERVY-WHITING, G. 2007. *Launching EU Battlegroups*. London: RUSI, Occasional Paper. [cit. 15.01.2010]. Dostupné na internete: <http://www.rusi.org/downloads/assets/EUbattlegroups.pdf>